

УДК 347.5

Ребриш Богдан Юрійович –
аспірант кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Bohdan Yu. Rebrysh –
PhD student of international law department,
Yaroslav Mudryi National Law University
(77, Pushkinskaya str., Kharkiv, Ukraine)

Міжнародно-правові визначення недобросовісної конкуренції

У статті проаналізовано визначення та ознаки недобросовісної конкуренції у міжнародних договорах України. Порівняно норми міжнародних документів, що регулюють відносини захисту від недобросовісної конкуренції, виявлено основні переваги та недоліки правових конструкцій поняття недобросовісної конкуренції, що містяться у міжнародних угодах України.

Ключові слова: недобросовісна конкуренція, міжнародні договори у сфері запобігання недобросовісній конкуренції, акт конкуренції, генеральний делікт, сингулярний делікт, квазі-делікт.

В статье проанализированы определения и признаки недобросовестной конкуренции в международных договорах Украины. Проведено сравнение норм международных документов, регулирующих отношения защиты от недобросовестной конкуренции, выявлены основные преимущества и недостатки правовых конструкций понятия недобросовестной конкуренции, содержащихся в международных соглашениях Украины.

Ключевые слова: недобросовестная конкуренция, международные договора в сфере предотвращения недобросовестной конкуренции, акт конкуренции, генеральный деликт, сингулярный деликт, квази-деликт.

B.Yu. Rebrysh International Legal Definition of Unfair Competition

The article deals with current issues of international legal regulation of unfair competition. A number of global and regional agreements of Ukraine, enshrining the general provisions in the sphere of unfair competition prevention have been listed. Among them those agreements containing provisions defining the concept of unfair competition are selected. Particular attention is paid to the Paris Convention for the Protection of Industrial Property. Based on scientific sources, the practice of interpretation and application of Article 10 bis of the Paris Convention, the author identified basic features of unfair competition. They are, in particular, the presence or absence of damage, features of wrongful conduct, causal link between the unlawful conduct of the offender and its result – damage, the guilt of the offender.

The author draws attention to the Model Provisions on Protection Against Unfair Competition, created by the International Bureau of the World Intellectual Property Organization. The scientist has demonstrated the differences in the interpretation of the concept of unfair competition provided by the Paris Convention and the Model Provisions. the concept of unfair competition under the Coordinated Antimonopoly Policy Contract has been also studied in detail. Basic features of unfair competitive behavior have been identified. Rules of the Paris Convention and the Coordinated Antimonopoly Policy Contract have been compared. Conclusions that the concept and features of unfair competition under these international agreements are dissimilar have been drawn.

Keywords: unfair competition, international agreements on prevention of unfair competition, competitive actions, general and singular delict, quasi-delict.

Постановка проблеми. Міжнародні договори України, що регулюють відносини захисту від недобросовісної конкуренції (далі –

НК), не були предметом окремого дослідження у вітчизняній науковій літературі. На сьогодні в нашій державі існує неоднозначна судова

практика, зумовлена розбіжностями у трактуванні поняття НК, що міститься у міжнародних угодах України. При цьому вибіркоче застосування судами міжнародно-правових визначень НК, спричиняє ухвалення різних за правовими наслідками судових рішень у подібних справах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема міжнародно-правового регулювання відносин захисту від НК займалися переважно такі зарубіжні учені, як: М. М. Вознесенський, Р. В. де Врей, Ф. Генінг-Бодевіг, П. Гольдштейн, Н. Г. Маскаєва, Х. Д. Пирцхалава, В. В. Каширський, К. І. Трубінова, Дж. Ченг, М. В. Шугуров та ін. В Україні останні наукові праці з цієї проблематики належать Г. О. Андрощуку, О. В. Безуху, О. О. Джурицькому та ін.

Невирішені раніше проблеми. Зростання інтенсивності транскордонної конкуренції та відповідне збільшення актів НК, зумовлює необхідність розробки єдиних підходів оцінювання цього поняття з боку національного законодавства, судової практики і доктрини. Однак у науці міжнародного приватного права відсутні комплексні дослідження, які б дали змогу отримати цілісне уявлення про поняття НК у відносинах з іноземним елементом.

Метою статті є аналіз і порівняння визначення та ознак НК за міжнародно-правовими договорами України.

Виклад основного матеріалу. Економічна конкуренція є невід'ємною складовою міжнародних відносин. Внаслідок глобалізації національні правові системи не в змозі ефективно контролювати транснаціональну конкуренцію і, насамперед, ті види конкурентної поведінки, які негативно впливають на ринки двох або більше держав. Такі тенденції викликають необхідність створення міжнародного механізму, який би захищав міжнародні економічні відносини від проявів НК. Безперечно, одним з основних інструментів такого механізму повинна стати міжнародна угода, яка б встановлювала уніфіковані підходи тлумачення поняття НК, і передбачала б мінімальні стандарти захисту від недобросовісної конкурентної поведінки.

Однак на сьогодні практично немає універсальних міжнародних актів, що регулюють НК [1, с. 122]. У деяких міжнародних договорах

лише проголошується принцип свободи конкуренції як такої або закріплюється обов'язок держав здійснювати взаємний захист від НК, без будь-якого уточнення змісту та форм такої забороненої поведінки [2]. Натомість в інших міжнародних договорах вказується на природу відносин захисту від НК [3, с. 39; 4]. Зрештою, у декількох міжнародних договорах України поняття НК хоч і не міститься, однак воно розкривається через відсилання до визначення, що надане в іншому міжнародно-правовому акті [5; 6; 7].

Оскільки міжнародно-правові визначення НК міститься лише у двох актах – Паризькій конвенції про охорону промислової власності (далі – Паризька конвенція) та Договорі країн СНД про проведення узгодженої антимонопольної політики (далі – Договір), основну увагу звернемо саме на ці міжнародні угоди України, які можуть застосовуватись вітчизняними судами та антимонопольними відомствами.

У ч. 2 ст. 10-bis Паризької конвенції вказано, що актом НК вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах [8].

На думку багатьох дослідників, характерною особливістю визначення поняття НК, наданого у Паризькій конвенції, є те, що воно виконує функцію загальної заборони правопорушення (генерального делікту) [9, с. 16]. Тобто при кваліфікації поведінки учасника конкурентних відносин як правопорушення (НК) правозастосовний орган може застосовувати окремо як норму, що регулює певну форму недобросовісної конкурентної поведінки, так і норму загальної заборони НК.

Якщо говорити про сутність такого підходу, то слід погодитися з позицією ряду авторів про неможливість передбачення вичерпного переліку видів НК, враховуючи, що з'являються і будуть з'являтися все нові їх модифікації [10, с. 40]. При цьому потрібно мати на увазі, що заборона НК відповідно до Паризької конвенції стосується тільки таких видів промислової власності, як: патенти, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки і знаки обслуговування, фірмові найменування, зазначення походження або найменування місця походження товару. Конвенція не регулює питання захисту від НК в інших формах, таких

як, наприклад, монополізація ринку, захист від демпінгу і державних субсидій експорту та ін. [11, с. 65].

Хоча правова конструкція загальної заборони НК має важливе значення для захисту конкурентних відносин, сприйняття вітчизняною правовою системою такого поняття в якості генерального делікту ускладнює процес правозастосування. Зокрема, згідно з українською цивілістичною доктриною, для генерального делікту необхідно встановлювати наявність всіх чотирьох елементів його складу, а саме: а) шкоди; б) протиправної поведінки завдавача шкоди; в) причинного зв'язку між протиправною поведінкою правопорушника та її результатом – шкодою; г) вини завдавача шкоди.

Незважаючи на цю обставину, жодної вказівки у Паризькій конвенції про наявність у НК обов'язкової умови – факту завдання шкоди, немає. При цьому необхідно пам'ятати, що положення Конвенції складені так, що їх слід розглядати як норми чинного права в країнах, де вони діють; а тому вони повинні застосовуватися безпосередньо судовими та адміністративними органами країни, де вимагається охорона від НК [12, с. 197].

З цього випливає, що у випадку, якщо дії суб'єкта господарювання не підпадають під окремі заборонені форми НК, що регламентовані Паризькою конвенцією, суд відповідно до ч. 2 ст. 10 bis може визнати НК певну поведінку особи навіть тоді, коли нею не завдано шкоди іншим учасникам конкурентних правовідносин.

Отже, для цілей «ефективного захисту»¹ вітчизняні суди у кожному окремому випадку повинні здійснювати казуальне тлумачення ч. 2 ст. 10 bis Паризької конвенції і керуватися правилами загальної заборони НК незалежно від наявності чи відсутності негативних наслідків. Зрозуміло, лише за такого підходу можливе застосування до відносин з іноземним елементом окремих превентивних механізмів, як-от, «усунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи».

Окремої уваги потребує аналіз і таких ознак НК, як «протиправність поведінки» та «вина», що впливають зі змісту визначення Паризької конвенції.

Протиправна поведінка може

виражатися лише як конкурентне діяння (дія та / або бездіяльність). Як слушно зазначає Р. В. Скляр, Паризька конвенція не вказує прямо, що актом НК є дія, а тому таким є «будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах». Звідси можна зробити висновок, що актом НК може бути і бездіяльність [13, с. 16]. Теоретично можна уявити ситуацію, за якої бездіяльність особи може бути охарактеризована як НК. Зокрема, деякі вчені вказують на випадки, коли у результаті бездіяльності не тільки можна отримати конкурентну перевагу, але і заподіяти шкоду іншим конкурентам. Такими прикладами є недобросовісна реклама, у якій замовчуються деякі важливі для покупця, але непривабливі характеристики товару, або ж кваліфікація бездіяльності як НК за невиконання умов договору тощо [14, с. 20].

Водночас у Конвенції наголошується на тому, що такий акт має бути конкурентним. У цьому випадку важко зрозуміти, що мається на увазі під поняттям «*акт конкуренції*» за нормами міжнародного договору. Хоча деякі науковці пояснюють це поняття так: по-перше, зі сфери дії Конвенції щодо НК виключаються особи, які не є суб'єктами господарювання, оскільки вони не беруть безпосередньої участі у відносинах економічної конкуренції. А отже, вони не допускають недобросовісність у конкуренції [15, с. 40]. По-друге, указана норма Конвенції не поширюється на осіб, які прагнуть вийти на ринок (потенційних конкурентів). Наприклад, неможливо кваліфікувати дії як НК за несанкціоноване отримання, використання, розголошення конфіденційної інформації, вчинене особами, які лише бажають займатися господарською діяльністю на ринку товарів і послуг конкурента.

Слід також зазначити, що визначення НК за цим міжнародним договором не містить вказівки на інтереси споживачів чи публічні інтереси. А тому сфера дії ст. 10 bis Паризької конвенції обмежена виключно інтересами чесних конкурентів, оскільки побудована на класичному розумінні конкурентних відносин, що виникають між бізнесменами [16, с. 281].

¹ Як це передбачено положенням ч. 1 ст. 10 bis Паризької конвенції.

У 1996 році Міжнародним бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі – ВОІВ) було підготовлено документ, яким, на думку дослідників, було кодифіковано міжнародну практику застосування ст. 10 bis, а саме – Типові положення про захист від недобросовісної конкуренції (далі – Типові положення) [17, с. 157]. Ці положення мають рекомендаційний характер та адресовані країнам, які на виконання ст. 2 Угоди ТРІПС мають намір привести своє законодавство у відповідність до Паризької конвенції. При цьому особливістю цього документу також є те, що рекомендації ВОІВ виходять за рамки ст. 10 bis Паризької конвенції [18, с. 135].

Так, загальне визначення поняття НК у п. 2 ст. 10 bis у Типових положеннях про захист від НК витлумачено значно ширше ніж у Паризькій конвенції. У п. 1.06 Типових положень чітко вказується, що Типові положення застосовуються також у ситуаціях, коли відсутня будь-яка пряма конкуренція між стороною, яка здійснює цей акт, і стороною, інтереси якої постраждали в результаті цього акту. У випадку, коли акт не спрямований проти конкурента особи, яка вчинила цей акт, він може все ж таки вплинути на конкуренцію на ринку в результаті посилення конкурентоспроможності цієї особи по відношенню до його конкурентів. Зокрема, у тому випадку, коли добре відомий товарний знак використовується будь-якою особою, яка не є його власником, для зовсім відмінних (неоднорідних) товарів, користувач товарного знаку не конкурує, як правило, з його власником. Проте використання товарного знаку має відношення до конкуренції, оскільки користувач отримує несумлінні переваги перед своїми конкурентами, які не використовують добре відомий товарний знак, що може сприяти продажу товарів користувача.

На кінець, відсутність умови, аналогічної Паризькій конвенції, про те, що цей акт повинен бути конкурентним, чітко означає, що захист відповідно до Типових положень поширюється також на споживачів [19, с. 37].

На нашу думку, оскільки Типові положення мають рекомендаційний характер і не передбачають жодної відповідальності держав за їх незастосування у національній правозастосовній практиці, суди можуть тлумачити і розвивати положення Паризької

конвенції відповідно до цих роз'яснень лише у тому випадку, якщо вони не суперечать положенням національного законодавства.

Саме тому визначення «*акт конкуренції*» та «*економічна конкуренція*» за будь-яких умов у контексті ст. 10 bis Паризької конвенції повинні трактуватися у кожній окремій країні відповідно до її власних правових понять (побудованих згідно з їхніми соціологічними, економічними та культурними особливостями) [16, с. 280].

Однак за стандартом Паризької конвенції протиправна поведінка недобросовісного конкурента повинна обов'язково суперечити чесним звичаям у промислових і торговельних справах [20]. Складність використання цієї ознаки НК обумовлюється тим, що на сьогодні ще не можна вести мову про сформований звід торгових та інших чесних звичаїв у підприємницькій діяльності, які внаслідок тривалого і спільного застосування визнаються учасниками підприємницької діяльності як обов'язкові ділові норми. Безумовно, такий етичний критерій у визначенні НК скептично оцінюється ученими через його неточність. До того ж встановлення відповідних правил поведінки більшою мірою залежить від того, як торговельні кола визначають чий звичай і правила беруться за основу для аналізу. Очевидно, що торговельні кола, чий бізнес-практики служать орієнтиром для визначення добросовісної поведінки, *de facto* формують правові стандарти, у світлі яких здійснюватиметься правосуддя [21, с. 64].

Зокрема, у роз'ясненнях, наданих ВОІВ, указується, що можуть існувати системи саморегулювання, які регламентують поведінку на ринку і рекламну діяльність. Наприклад, кодекси поведінки, які застосовуються у рекламі в газетах, на радіо і телебаченні, стимулювання збуту, публікації оголошень при найманні на роботу і можливостях підприємницької діяльності, продажу товарів поштою, продажу виробів косметики, тютюнових виробів, спиртних напоїв і ін. Хоча правила, встановлені саморегульованими установами, можуть використовуватися для боротьби з НК, висновки цих установ, втім, не можуть примусово забезпечуватись національними судами. Отже, судовим органам при розгляді справ, пов'язаних з НК, слід лише брати до уваги правила, які з'являються в результаті саморегулювання, а

також висновки, засновані на цих правилах (п. 1.03) [19, с. 35].

Проте подібний критерій не обмежується чесними звичаями, що існували у країні, де вимагається охорона проти НК. Судові та адміністративні органи такої країни повинні враховувати і чесні звичаї в міжнародній торгівлі [12, с. 198]. Розкриття «чесних звичаїв» у міжнародній торгівлі можливе, наприклад, через прецедентну практику і рішення квазі-судових органів ВОІВ, що фактично є документарною формою підтвердження існування та загального визнання цих звичаїв [21, с. 67].

Між іншим, аналогічну позицію підтримує і Вищий господарський суд України, на думку якого стосовно сфери інтелектуальної власності документи, які містять відповідні звичаї, розробляються саме ВОІВ [23]. При цьому необхідно пам'ятати, що відповідно до абз. 4 п. 11 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя», у разі виникнення труднощів із застосуванням міжнародних договорів України суди при здійсненні правосуддя можуть використовувати акти та рішення міжнародних організацій, спеціалізованих органів, які мають повноваження щодо тлумачення відповідних міжнародних договорів [24].

На додаток, слід звернути увагу також на те, що Типові положення містять роз'яснення словосполучень «промислові і торговельні справи». Зокрема, в п. 1.05 Типових положень указується, що термін «промислові і торговельні справи» слід розуміти в широкому сенсі, який охоплює не тільки діяльність підприємств, що виробляють продукти або послуги, зокрема, купівлю і продаж таких продуктів або послуг, але також і діяльність таких фахівців, як: юристи, лікарі, які займаються приватною практикою, й інші їм подібні особи. Таким чином, для цілей захисту від НК за нормами Типових положень не є визначальним фактором, чи здійснюється діяльність особи або підприємства з метою отримання прибутку чи ні [19, с. 35].

Паризька конвенція також не містить роз'яснень і щодо вини, як обов'язкової складової цивільного правопорушення, що зумовлює наявність діаметрально протилежних

доктринальних підходів до цього питання. Одні дослідники стверджують, що наявність суб'єктивної сторони є обов'язковим елементом недобросовісної конкурентної поведінки за нормами міжнародного договору. Оскільки вказівки на «умисну недобросовісність» Паризька конвенція не містить, то і відповідальність може наставати за випадки необережних недобросовісних дій. Наприклад, ненавмисне нанесення на рекламу конкурента власних афіш.

Натомість інші дослідники вважають, що визначення НК за ст. 10 bis Паризької конвенції не обмежується виключно діями, що засновані на певному психологічному елементі, як наприклад, «несумлінність» чи «вина» [16, с. 282]. А тому суб'єктивна сторона – умисел чи необережність, для цілей кваліфікації дій в якості НК взагалі братися до уваги суддею не повинна.

Зазначене вище дозволяє нам стверджувати, що поняття НК, надане у Паризькій конвенції, містить мінімум обов'язкових ознак, наявність яких є достатньою для визнання судом того чи іншого конкурентного діяння недобросовісним. Це, у свою чергу, означає, що норми відповідного міжнародного договору встановлюють міжнародні стандарти захисту від НК, дотримуватися яких зобов'язалася й Україна.

Іншими міжнародним договором України, у тексті якого міститься визначення поняття НК, є Договір країн СНД про проведення узгодженої антимонопольної політики. Згідно зі ст. 1 указанного Договору, НК є будь-які спрямовані на отримання переваг у підприємницькій діяльності дії (бездіяльність) суб'єктів господарювання, які суперечать національному антимонопольному законодавству, звичаям ділового обігу та можуть заподіяти або заподіяли збитки іншим суб'єктам господарювання чи завдати шкоди їхній діловій репутації [25].

Виходячи зі змісту наданого визначення, можна констатувати, що певні ознаки НК у Договорі і Паризькій конвенції збігаються, а інші – ні.

По-перше як впливає зі змісту Договору, НК може здійснюватися як у формі дій, так і у формі бездіяльності [26], аналогічний підхід знаходимо і в Паризькій конвенції.

По-друге, виходячи з Договору, дія / бездіяльність може бути визнана НК, якщо вона

суперечить антимонопольному законодавству Сторін, звичаям ділового обігу, натомість у Паризькій конвенції мова іде лише про порушення чесних звичаїв у промислових і торговельних справах. Видається обґрунтованою точка зору тих учених, які вважають, що посилення в конструкції поняття НК на загальну заборону протиріччя законодавству, враховуючи вітчизняну нормативістську традицію, є зрозумілою, але абсолютно марною, оскільки спеціальні норми про заборону НК, що містяться у законодавстві держав-учасниць Договору, будуть застосовуватися через наявність уже цих заборон [27, с. 18].

Слід також зазначити, що зі змісту наведеного визначення не зовсім зрозумілою є позиція розробників договору щодо того, чи достатньо, щоб дії суперечили лише антимонопольному законодавству або лише звичаям ділового обороту, чи необхідна сукупність цих ознак. Одні учені вважають, що НК можна визнавати лише дії, вчинені не за порушення закону, а за звичаїв ділового обороту [28, с. 33], інші, навпаки, – якщо дії суперечать законодавству, то оцінки їх з точки зору відповідності звичаям ділового обороту не потрібно [29, с. 82]. Зауважимо, що у Типових положеннях ВОІВ чітко указується, що визначені законодавством конкретні акти НК вважаються актами НК самі по собі, без будь-якої необхідності доказування того, що вони суперечать чесним звичаям [19, с. 37].

По-третє, на відміну від Паризької конвенції, вина у НК за Договором може виражатися виключно у формі умислу. Ця обставина, по суті справи, означає, що з метою притягнення до цивільно-правової відповідальності завдавача шкоди, позивач зобов'язаний довести суду факт умисної протиправної поведінки. Такий підхід, зрозуміло, значно звужує зміст поняття й автоматично виключає з-під дії Договору необережну недобросовісну конкурентну практику.

По-четверте, недобросовісна дія / бездіяльність повинна бути спрямована на отримання переваг у підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання. Складність застосування цієї ознаки зумовлюється тим, що у самому Договорі не розкривається зміст таких конкурентних переваг. На нашу думку,

конкурентні переваги можна трактувати широко і вузько. За першим підходом кінцевим підсумком дій недобросовісного конкурента має бути отримання переваги, зайняття більш вигідного, становища на відповідному товарному ринку по відношенню до конкурентів. За другим підходом – мова йде виключно про одержання прибутку.

Між іншим, деякі учені категорично не погоджуються із запропонованим у науковій літературі розумінням переваг як вигоди і вважають, що у цьому випадку переваги носять відносний характер, а тому лише можуть забезпечити можливість збільшити одержуваний прибуток [30, с. 18].

Так, за законодавством РФ набуття переваг перед конкурентами в основному можливе двома способами. Перший – за допомогою здійснення впливу на споживачів, що, в свою чергу, забезпечує збільшення обсягу реалізації товару. Другий – за допомогою внесення у процес виробництва змін, які спрямовані на зниження витрат або підвищення якості продукції. Прикладом першого способу є недобросовісна реклама, що впливає на споживчий попит, і, як результат, збільшує обсяг доходів недобросовісного конкурента. Прикладом другого способу є перехід на дешеві компоненти, зниження заробітної плати або скорочення чисельності персоналу [15, с. 164]. Зрозуміло, що таке трактування конкурентних переваг є достатньо широким і не вимагає від компетентних органів для цілей притягнення до відповідальності обов'язково встановлювати факт одержання особами прибутку, як кінцевого результату недобросовісної поведінки.

Також за Договором НК повинна заподіяти або заподіює збитки іншим суб'єктам господарювання чи завдати шкоди їхній діловій репутації. Підкреслимо, що вказівка на потенційну можливість завдання шкоди є достатньо вдалою, оскільки, як зазначалося уже раніше, на практиці якомога більше значення має звернення компетентних осіб за захистом своїх прав до суду ще до настання шкідливих наслідків.

Більше того, значною перевагою конструкції поняття НК, запропонованої у Договорі, ніж у Паризькій конвенції, є те, що поведінка суб'єкта господарювання може бути визнана НК навіть тоді, коли вона призводить або

може призвести до обмеження законних інтересів споживачів (п. 1.1. Положення про взаємодію держав щодо припинення монополістичної діяльності та недобросовісної конкуренції) [25].

Отже, порівняльний аналіз Паризької конвенції та Договору дозволяє стверджувати, що різне тлумачення судами поняття НК за цими міжнародними договорами, безумовно, може призвести до різних правових наслідків. Інакше кажучи, якщо суд, наприклад, встановить, що дії суб'єкта господарювання не призвели до одержання переваг у конкуренції, то за нормами Договору він не визнає відповідні дії недобросовісними, і, відповідно, відмовить у задоволенні позовних вимог щодо відшкодування шкоди. Водночас, трактуючи це поняття за нормами Паризької конвенції, такі вимоги, навпаки, підлягатимуть задоволенню.

Таким чином, очевидні протиріччя визначень НК, які впливають з положень Паризької конвенції і Договору, неминуче породжують на практиці низку питань: яка сфера дії Паризької Конвенції та Договору? Чи можуть бути прямо застосовані норми цих міжнародних договорів? І якщо так, то норми якого міжнародного договору необхідно застосовувати у справі щодо захисту від транскордонної НК?

Однак, зважаючи на вимоги до обсягу указаної статті, окреслені питання будуть предметом дослідження вже окремої публікації.

Висновки. Проведений вище аналіз міжнародних актів у сфері захисту від НК, дозволяє нам стверджувати, що: 1) більшість міжнародних договорів України декларують принцип свободи конкуренції як такої або передбачають обов'язок держав здійснювати взаємний захист від НК без будь-якого уточнення

змісту та форм такої забороненої поведінки. У декількох міжнародних договорах України поняття НК хоч і не міститься, однак воно розкривається через відсилання до визначення, що міститься в іншому міжнародному договорі; 2) лише у двох міжнародних угодах України – Паризькій конвенції та Договорі, міститься правове визначення НК; 3) поняття НК та ознаки, що впливають з норм Паризької конвенції та Договору, значно відрізняються між собою; 4) НК відповідно до Паризької конвенції та Договору, може виражатися як у формі дій, так і у формі бездіяльності; 5) виходячи з Договору, діяння може бути кваліфіковане в якості НК, якщо воно суперечить антимонопольному законодавству Сторін, звичаям ділового обігу. За нормами Паризької конвенції – виключно, якщо суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах; 6) на відміну від Паризької конвенції, вина у НК за Договором може виражатися лише у формі умислу; 7) за Договором НК повинна бути спрямована на отримання переваг у підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання. У положеннях Паризької конвенції аналогічного застереження немає; 8) різні міжнародно-правові підходи трактування НК ускладнюють на практиці одночасне застосування судами цих двох міжнародних актів, оскільки деякі акти конкурентної поведінки за нормами одного міжнародного договору можуть визнаватися НК, а за нормами іншого – ні; 9) для запобігання можливих випадків неоднакового тлумачення і застосування положень міжнародних актів у судовій й адміністративній практиці, необхідно узгодити правове визначення НК в універсальному міжнародному договорі.

Список використаних джерел:

1. Шугуров М. В. Международно-правовые основания защиты от недобросовестной конкуренции в сфере интеллектуальной собственности / М. В. Шугуров // Современное право. – 2014. – № 8. – С. 121–127.
2. Угода про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності від 19.11.2010 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 22. – Ст. 561.
3. Шевченко А. И. Защита от недобросовестной конкуренции как объект интеллектуальной собственности / А. И. Шевченко // Российский следователь. – 2005. – № 12. – С. 39–41.
4. Стокгольмська конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14.07.1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_169.0.

5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 503.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Ст. 83.
7. Угода про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень від 04.06.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_225.
8. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1. – Ст. 320.
9. Гаврилов Д. А. Правовая защита от недобросовестной конкуренции в сфере исключительных прав на средства индивидуализации : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Д. А. Гаврилов ; Московский гос. юрид. ун-т им. О. Е. Кутафина (МГЮА). – М., 2013. – 21 с.
10. Городов О. А. Недобросовестная конкуренция: теория и правоприменительная практика / О. А. Городов. – М. : Статут, 2008. – 216 с.
11. Белов А. П. Недобросовестная конкуренция в международной торговле. Понятие. Правовая охрана / А. П. Белов // Право и экономика. – 1999. – № 1. – С. 65–69.
12. Парижская конвенция по охране промышленной собственности. Комментарий : перевод с французского / Г. Боденхаузен ; под ред. : М. М. Богуславского ; пер. : Туманова Н. Л.; вступ. ст. : Е. П. Питовранов. – М. : Прогресс, 1977. – 310 с.
13. Скляр Р. В. Недобросовестная конкуренция: понятие и общая характеристика / Р. В. Скляр // Имущественные отношения в Российской Федерации. – 2014. – № 2. – С. 11–23.
14. Гукасян Л. Е. Законодательство о защите от недобросовестной конкуренции: пути совершенствования / Л. Е. Гукасян, А. В. Залесов, Д. И. Серегин // Патенты и лицензии. – М., 2004. – № 5. – С. 15–23.
15. Андрощук Г. О. Конкурентне право: захист від недобросовісної конкуренції : наук.-практ. вид. / Г. О. Андрощук, С. В. Шкляр ; Наук.-дослід. ін-т інтелектуальної власності, Нац. акад. прав. наук України, Всеукр. громад. організація «Асоціація протидії недобросовісній конкуренції», Адвокатське об'єднання «Arzinger». – Київ : Юстініан, 2012. – 472 с.
16. Cottier T. Concise International and European IP Law: TRIPS, Paris Convention, European Enforcement and Transfer of Technology / T. Cottier, P. Véron. – Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2011. – 688 p.
17. Хабаров Д. И. Недобросовестная регистрация товарных знаков, сходных с широко известными, в отношении неоднородных товаров: международная и российская практика / Д. И. Хабаров, Д. Е. Ермолина // Закон. – 2011. – № 12. – С. 156–162.
18. Галянтич М. К. Захист від недобросовісної конкуренції: теорія та практика / М. К. Галянтич // Юридичний журнал: аналітичні матеріали. Коментарі. Судова практика. – 2012. – № 11. – С. 134–136.
19. Типовые положения о защите от недобросовестной конкуренции, подготовленные Международным бюро Всемирной организации интеллектуальной собственности (ВОИС) в соответствии с ее программой на двухлетний период 1994-1995 гг.: Статьи и примечания // Публикация ВОИС. – 1997. – № 832 (R). – С. 27–54.
20. Гришаев С. П. Комментарий Бернской конвенции об охране литературных и художественных произведений 1886 г. / С. П. Гришаев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.center-bereg.ru/o1238.html>.
21. Hilty R. M. Law Against Unfair Competition: Towards a New Paradigm in Europe? / R. M. Hilty, F. Henning-Bodewig. – Berlin : Springer. – 2007. – 271 p.
22. Даниленков А. В. Интернет-право / А. В. Даниленков. – М. : Юстицинформ, 2014. – 213 с.
23. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 12 від 17.10.2012 р. // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 6. – Ст. 57.

24. Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19.12.2014 р. № 13 // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2015. – № 1 (22). – Ст. 6.
25. Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики від 25.01.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_502.
26. Господарський кодекс України : науково-практичний коментар / [Гончаренко В. Г., Булгакова І. В., Буткевич О. В.]; за ред. Д. М. Притики, І. В. Булгакової. – Київ : Юрисконсульт, Юстініан, 2010. – 1088 с.
27. Парашук С. А. Понятие и виды недобросовестной конкуренции в проекте изменений законодательства о защите конкуренции / С. А. Парашук // Юрист. – 2015. – № 1. – С. 15–22.
28. Дозорцев В. А. Недобросовестная конкуренция или несправедливая? / В. А. Дозорцев // Юридический мир. – 1997. – № 3. – С. 33–38.
29. Гукасян Л. Е. Комментарий к статье 10 Закона Российской Федерации «О конкуренции и ограничении монополистической деятельности на товарных рынках» / Л. Е. Гукасян // Вестник Министерства Российской Федерации по антимонопольной политике и поддержке предпринимательства. – М., 2000. – № 3. – С. 80–94.
30. Серегин Д. И. Недобросовестная конкуренция как правовая категория : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Д. И. Серегин ; Российский государственный институт интеллектуальной собственности. – М., 2002. – 25 с.

References

1. M. V. Shugurov, *Mezhdunarodno-pravovye osnovaniya zashiti ot nedobrosovestnoy konkurentsii v sfere intellektualnoy sobstvennosti* / M. V. Shugurov // *Sovremennoe pravo*. – 2014. – No. 8. – Pp. 121-127.
2. Угода про співробітництво у сфері правової охорони і захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони і захисту інтелектуальної власності від 19.11.2010 р. // *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. – 2012. – No. 22. – St. 561.
3. A. I. Shevchenko, *Zashita ot nedobrosovestnoy konkurentsii kak obekt intellektualnoy sobstvennosti* / A. I. Shevchenko // *Rossiyskiy sledovatel*. – 2005. – No. 12. – Pp. 39-41.
4. *Stokholmska konventsiiia pro zasnovannia Vsesvitnoi orhanizatsii intellektualnoi vlasnosti* від 14.07.1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_169.0.
5. Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 р. // *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. – 2010. – No. 84. – St. 503.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. // *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. – 2014. – No. 75. – St. 83.
7. Угода про заходи щодо попередження та прупнення використання неправдивих товарних знаків та географічних позначень від 04.06.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_225.
8. *Паризька конвенція про охорону промислової власності* від 20.03.1883 р. // *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy*. – 1990. – No. 1. – St. 320.
9. D. A. Gavrilo, *Pravovaya zashita ot nedobrosovestnoy konkurentsii v sfere iskluchitelnykh prav na sredstva individualizatsii* : avtoref. dis. ... kand. jurid. nauk / D. A. Gavrilo ; *Moskovskiy gos. jurid. un-t im. O. E. Kutafina (MGYuA)*. – М., 2013. – 21 p.
10. O. A. Gorodov, *Nedobrosovestnaya konkurentsia: teoriya i pravoprimeritel'naya praktika* / O. A. Gorodov. – М. Statut, 2008. – 216 p.
11. A. P. Belov, *Nedobrosovestnaya konkurentsia v mezhdunarodnoy torgovle. Ponyatie. Pravovaya okhrana* / A. P. Belov // *Pravo i ekonomika*. – 1999. – No. 1. – Pp. 65-69.
12. *Parizhskaya konventsia po okhrane promishlennoy sobstvennosti. Kommentariy* : perevod s frantsyuzskogo / G. Bodenkhaufen ; pod red. : M. M. Boguslavskogo ; per. : Tumanova N. L.; vstup. st. : E. P. Pitovranov. – М. : Progress, 1977. – 310 p.

13. R. V. Sklyar, *Nedobrosovestnaya konkurentsia: ponyatie i obshaya kharakteristika* / R. V. Sklyar // *Imushchestvennie otnosheniya v Rossiyskoy Federatsii*. – 2014. – No. 2. – Pp. 11-23.
14. L. E. Gukasyan, *Zakonodatelstvo o zashite ot nedobrosovestnoy konkurentsii: puti sovershenstvovaniya* / L. E. Gukasyan, A. V. Zalesov, D. I. Seregin // *Patenty i litsenzii*. – M., 2004. – No. 5. – Pp. 15-23.
15. H. O. Androshechuk, *Konkurentne pravo: zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii* : nauk.-prakt. vyd. / H. O. Androshechuk, S. V. Shkliar ; Nauk.-doslid. in-t intelektualnoi vlasnosti, Nats. akad. prav. nauk Ukrainy, Vseukr. hromad. orhanizatsiia “Asotsiatsiia protydiv nedobrosovisnoi konkurentsii,” Advokatske obiednannia “Arzinger.” – Kyiv : Yustinian, 2012. – 472 p.
16. Cottier T. *Concise International and European IP Law: TRIPS, Paris Convention, European Enforcement and Transfer of Technology* / T. Cottier, P. Véron. – Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2011. – 688 p.
17. D. I. Khabarov, *Nedobrosovestnaya registratsiya tovarnykh znakov, skhodnykh s shiroko izvestnyimi, v otnoshenii neodnorodnykh tovarov: mezhdunarodnaya i rossiyskaya praktika* / D. I. Khabarov, D. E. Ermolina // *Zakon*. – 2011. – No. 12. – Pp. 156-162.
18. M. K. Haliantsykh, *Zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii: teoriia ta praktyka* / M. K. Haliantsykh // *Yurydychnyi zhurnal: analitychni materialy. Komentari. Sudova praktyka*. – 2012. – No. 11. – Pp. 134-136.
19. *Tipovye polozeniya o zashite ot nedobrosovestnoy konkurentsii, podgotovlennie Mezhdunarodnim byuro Vsemirnoy organizatsii intelektualnoy sobstvennosti (VOIS) v sootvetstvii s ee programmoy na dvukhletniy period 1994-1995 gg.: Stati i primechaniya* // *Publikatsii VOIS*. – 1997. – No. 832 (R). – Pp. 27-54.
20. S. P. Grishaev, *Komentarii Bernskoy konventsii ob okhrane literaturnykh i khudozhestvennykh proizvedeniy 1886 g.* / S. P. Grishaev [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.center-bereg.ru/o1238.html>.
21. Hilty R. M. *Law Against Unfair Competition: Towards a New Paradigm in Europe?* / R. M. Hilty, F. Henning-Bodewig. – Berlin : Springer. – 2007. – 271 p.
22. A. V. Danilenkov, *Internet-pravo* / A. V. Danilenkov. – M. : Yustitsinform, 2014. – 213 p.
23. *Pro deiaki pytannia praktyky vyryshennia sporiv, poviazanykh zi zakhystom prav intelektualnoi vlasnosti* : Postanova Plenumu Vyschchoho hospodarskoho sudu Ukrainy No. 12 vid 17.10.2012 r. // *Visnyk hospodarskoho sudochynstva*. – 2012. – No. 6. – St. 57.
24. *Pro deiaki pytannia praktyky zastosuvannia konkurentnoho zakonodavstva* : Postanova Plenumu Vushchchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozhlidu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 19.12.20014 r. No. 13 // *Chasopys tsyvilnoho i kryminalnoho sudochynstva*. – 2015. – No. 1 (22). – St. 6.
25. *Dohovir pro provedennia uzgodzhenoj antymonopolnoi polityky vid 25.01.2000 r.* [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_502.
26. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy : naukovo-praktychnyi komentar* / [Honcharenko V. H., Bulhakova I. V., Butkevych O. V.]; za red. D. M. Prytyky, I. V. Bulhakovoi. – Kyiv : Yuryskonsult, Yustinian, 2010. – 1088 p.
27. S. A. Parashuk, *Ponyatie i vidi nedobrosovestnoy konkurentsii v proekte izmeneniy zakonodatelstva o zashite konkurentsii* / S. A. Parashuk // *Yurist*. – 2015. – No. 1. – Pp. 15-22.
28. V. A. Dozortsev, *Nedobrosovestnaya konkurentsia ili nespravedlivaya?* / V. A. Dozortsev // *Yuridicheskiy mir*. – 1997. – No. 3. – Pp. 33-38.
29. L. E. Gukasyan, *Komentarii k state 10 Zakona Rossiyskoy Federatsii “O konkurentsii i ogranichenii monopolisticheskoy deyatelnosti na tovarnykh rinkakh”* / L. E. Gukasyan // *Vestnik Ministerstva Rossiyskoy Federatsii po antimonopolnoy politike i podderzhke predprinimatelstva*. – M., 2000. – No. 3. – Pp. 80-94.
30. D. I. Seregin, *Nedobrosovestnaya konkurentsia kak pravovaya kategoriya* : avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.03 / D. I. Seregin ; Rossiyskiy gosudarstvenniy institute intelektualnoy sobstvennosti. – M., 2002. – 25 p.